

Мукачівський державний університет
Педагогічний факультет
Кафедра дошкільної та спеціальної освіти

Спеціальна методика розвитку мовлення
Практикум для здобувачів першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 016 Спеціальна освіта

Мукачево – 2022

УДК 37.016:81'233(075.8)

*Розглянуто та схвалено на засіданні
кафедри дошкільної та спеціальної освіти
протокол №9 від 2 грудня 2022 року*

*Розглянуто та рекомендовано до друку
науково-методичною радою
Мукачівського державного університету
протокол №5 від «22» грудня 2022 року*

Укладач:

Чекан О.І. – к.пед.н., доцент кафедри дошкільної та спеціальної освіти МДУ.

С71

Спеціальна методика розвитку мовлення: практикум для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта / укладач О.І. Чекан, Мукачево: МДУ, 2022.51 с. (1,7 др.ар.)

Навчально-методичні матеріали для проведення практичних занять з дисципліни «Спеціальна методика розвитку мовлення» містять тематику практичних занять, методичні вказівки до виконання, запитання для поточного контролю та завдання для самостійної роботи, критерії оцінювання, рекомендовану літературу. Видання розраховане для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта.

Зміст

Передмова	4
Мета та завдання навчальної дисципліни	5
Рекомендації до виконання практичних робіт	10
Теоретико-методологічні основи спеціальної методики розвитку мовлення	13
Система роботи з формування і розвитку мови дітей із ПМР	15
Підготовка дітей до навчання грамоти	18
Спеціальна методика розвитку словника	21
Спеціальна методика формування граматичної будови мови	24
Спеціальна методика виховання звукової культури мовлення	27
Спеціальна методика розвитку зв'язного мовлення	29
Спеціальна методика роботи з художньою літературою	32
Спеціальна методика навчання описам, переказу, розповіді та розповідання	35
Ознайомлення з поняттям «слово», зі словесним складом речення, формування складового складу та аналізу слова	38
Критерії оцінювання	42
Рекомендована література	47

Передмова

Актуальність дослідження мовленнєво-комунікативного розвитку нормотипових дітей та дітей, що мають ООП є безперечною. На сьогоднішній день народжується велика кількість дітей, котрі мають мовленнєві порушення (ПМ). Кожна друга дитина, якщо навіть не має інклюзії, то наявними є або ротацізм, або ламбіцизм, а найчастіше сигматизм.

Мовленнєве спілкування є одним із перших видів діяльності, яким дитина оволодіває в онтогенезі, воно є універсальною умовою розвитку особистості в період дошкільного дитинства.

Особливого значення для розвитку навичок мовленнєвого спілкування дітей в умовах інклюзивного навчання набуває організація активної мовленнєвої практики дітей під час організованих занять. Кожне комплексне мовленнєве заняття має комунікативну мету (завдання на розвиток зв'язного мовлення: діалогічного чи монологічного). Лексичну, граматичну, фонетичну роботу підпорядковують меті таким чином, щоб дитина під час оволодіння уміннями діалогічного спілкування, розповідання впродовж одного заняття змогла скористатися сформованими мовленнєвими навичками. Заняття з розвитку мовлення та мовленнєвого спілкування дітей буде ефективним за умови повноцінної реалізації мовленнєвого потенціалу кожної дитини, в тому числі дітей, що мають ООП.

Навчально-методичні матеріали для проведення практичних занять з дисципліни «Спеціальна методика розвитку мовлення» сприяють формуванню у здобувачів професійних умінь та навичок щодо організації та проведення корекційних занять на розвиток мовлення.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Програма вивчення навчальної дисципліни «Спеціальна методика розвитку мовлення» для здобувачів освіти групи СОЛ-4 укладена відповідно до спеціальності 016 Спеціальна освіта.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є процес попередження і виявлення мовлення дітей логопатів та дітей, що мають ООП, й усунення їх засобами спеціального навчання й виховання.

Міждисциплінарні зв'язки: вступ до спеціальності, риторика та культура мовлення логопеда, теорія і практикум з логопедії.

Мета вивчення навчальної дисципліни – підготовка здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, відповідно до державних стандартів, встановлених освітньо-кваліфікаційною характеристикою та освітньо-професійною програмою підготовки спеціалістів вищезазначеного фахового спрямування до роботи з розвитку мовлення дітей логопатів та дітей, що мають ООП.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Спеціальна методика розвитку мовлення» є:

1. Засвоєння теоретичних основ спеціальної методики, підкріпленої конкретним матеріалом, за допомогою якого майбутні фахівці-логопеди зможуть досягти високого науково-методичного рівня навчально виховної роботи з формування та розвитку рідного мовлення дітей-логопатів.

2. Виховання у здобувачів здібності оперувати відомостями з суміжних із спеціальною методикою розвитку мовлення наук у процесі сприймання та осмислення лекційного матеріалу, самостійного вивчення загальної і спеціальної літератури, під час підготовки та проведення практичних і лабораторних занять, у період проходження педагогічної практики.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми

здобувачі вищої освіти повинні:

знати: теоретико-методологічні основи спеціальної методики розвитку мовлення; систему роботи з формування і розвитку мови дітей із ПМР; підготовку дітей до навчання грамоти; спеціальну методику розвитку словника, методику формування граматичної будови мови, методику виховання звукової культури мовлення, методику розвитку зв'язного мовлення, методику роботи з художньою літературою; спеціальну методику навчання описам, переказу, розповіді та розповідання; ознайомлення з поняттям «слово», зі словесним складом речення, формування складового складу та аналізу слова.

вміти: використовувати відповідні форми, засоби, методи і прийоми в роботі з розвитку мовлення дошкільників; проводити діагностику порушень мовлення у дітей; здійснювати відповідний підбір найефективніших методів та прийомів в процесі корекції звукової культури мовлення; формувати словник дошкільника, використовуючи різноманітні методи та прийоми лексичної роботи; будувати мовленнєві моделі, доступні наслідуванню дітьми; навчання вмінням самостійно складати мовленнєві зразки розповідей, розробляти конспекти занять, складати тексти дидактичних мовленнєвих ігор, добирати тексти художніх творів, планувати навчально-мовленнєву діяльність дітей; навчання орієнтування у методичній літературі, творчого застосування наукових досліджень на практиці; ознайомлення з передовим педагогічним досвідом працівників спеціальних дошкільних закладів для дітей із порушеннями мовлення.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 години 4 кредити ЄКТС.

Прослуховування курсу забезпечить формування у здобувачів системи компетентностей, які є критеріями оцінки якості знань з курсу:

Компетентності:

Інтегральна: здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Компетентності загальні(КЗ)

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

ЗК-9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Компетентності спеціальні (фахові) (КС)

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових, функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

СК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК-9. Здатність застосовувати теоретичні, емпіричні методи, психолого-педагогічного дослідження, статистичні методи обробки отриманої інформації, визначати достовірність результатів дослідження.

СК-12. Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

СК-13. Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

СК-16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК-18. Здатність застосовувати відповідні методи, прийоми, форми, засоби корекції порушень мовлення у дітей.

СК-22. Здатність до поєднання теорії та практики, прагнення до удосконалення професійної компетентності.

Програмові результати навчання:

- РН5 Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньокорекційного процесу в різних типах закладів.
- РН6 Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психологопедагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.
- РН8 Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями

психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

- PH11 Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами.
- PH13 Володіти методиками сприяння соціальній адаптації осіб з особливими освітніми потребами, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.
- PH18 Бути обізнаними у плануванні навчальної, виховної та логопедичної роботи з дітьми з тяжкими порушеннями мовлення, забезпеченні її реалізації та оцінки отриманих результатів.
- PH19 Володіти знаннями про вікові та індивідуально типологічні особливості осіб з тяжкими порушеннями мовлення.
- PH20 Володіти знаннями про причини, механізми, структуру та симптоматику таких мовленнєвих порушень як дислалії, ринолалії, дизартрії, порушення голосу, ФФНМ, ЗНМ, порушень темпо-ритмічної сторони мовлення, алалії, афазії, писемного мовлення.

Рекомендації до виконання практичних робіт

До курсу «Спеціальна методика розвитку мовлення» навчальним планом передбачено 22 години (з них 2 години відводиться для контрольного заходу (контрольна робота) практичних занять. На кожне із занять по 2 години.

Практичне заняття складається з двох частин. Для підготовки до практичного заняття здобувачі виконують відповідні завдання самостійної роботи: конспектування першоджерел, науково-методичної літератури, довідкової літератури, виконання завдань для самоконтролю відповідно до теми.

Перша частина включає в себе перелік запитань для поточного контролю відповідно до лекційного матеріалу. Насамперед опрацьовувати та повторити теоретичний матеріал з теми.

Друга частина - завдання для виконання. Завдання даного типу здобувачі виконують після запитань для поточного контролю, закріплюючи матеріал по темі. Найважливішим елементом під час виконання поданих завдань є робота з методичним посібником «Казкова розмовляночка за малюнками» (автори: Л. Калуська, О. Чекан). Посібник призначений для реалізації завдань мовленнєво-комунікативного розвитку дітей дошкільного віку засобами казки та використанням для навчання переказуванню малюнків або схем-моделей до змістових текстових блоків.

Практичні заняття – форма навчання, при якій викладач організовує детальний розгляд здобувачами окремих теоретичних положень навчальних дисциплін.

Перелік тем практичних занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни. Проведення заняття готується на попередньо підготовленому методичному матеріалі (контрольних питань для виявлення ступеня оволодіння здобувачами необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різної складності для розв'язання їх здобувачами на занятті).

Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок здобувачів, постановку загальної проблеми викладачем та їх обговорення за участю здобувачів,

розв'язування завдань з їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання.

Практичне заняття – форма навчального заняття, при якій викладач організує детальний розгляд здобувачами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання здобувачем відповідно сформульованих завдань. Практичні заняття проводяться в аудиторіях або в навчальних лабораторіях, оснащених необхідними технічними засобами навчання, обчислювальною технікою.

Практичне заняття проводиться із здобувачами, кількість яких не перевищує половини академічної групи. Перелік тем практичних занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни.

Завданням практичних занять є:

- оптимально поєднувати лекційні заняття із систематичною самостійною навчально-пізнавальною діяльністю здобувачів освіти, їх теоретичну підготовку з практичною;
- розвивати уміння, навички розумової праці, творчого мислення, уміння використовувати теоретичні знання для вирішення практичних завдань;
- формувати у здобувачів інтерес до науково-дослідної роботи і залучення їх до наукових досліджень, які здійснює кафедра;
- забезпечувати системне повторення, поглиблення і закріплення знань здобувачів за певною темою;
- формувати уміння і навички здійснення різних видів майбутньої професійної діяльності;
- здійснювати діагностику та контроль знань здобувачів з окремих розділів і тем програми, формувати уміння й навички виконання різних видів майбутньої професійної діяльності;
- розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання;
- розвиток умінь педагогічного прогнозування;
- формування дослідницьких умінь.

Оцінки, отримані здобувачем за окремі практичні заняття враховуються при виставленні підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни.

Тема 1. Теоретико–методологічні основи спеціальної методики розвитку мовлення

Практичне заняття

Мета: *уточнити, розширити та конкретизувати знання здобувачів освіти щодо теоретико-методологічних основ спеціальної методики розвитку мовлення; розвивати логічне мислення на основі загальнорозумових дій та операцій, стимулювати розвиток умінь здобувачів аргументувати свою відповідь; підтримувати інтерес до майбутньої професії, нових засобів навчання.*

Обладнання: методичні вказівки, роздатковий матеріал, методичні посібники (автори: Л. Калуська, О. Чекан).

Методичні рекомендації до виконання роботи

Згідно навчальної програми до практичних занять входить тема – «Теоретико-методологічні основи спеціальної методики розвитку мовлення».

Користуючись знаннями, отриманими під час лекційних занять, та теоретичними основами даної роботи, виконати:

- 1. Запитання для поточного контролю*
- 2. Завдання для виконання*

Перша частина включає в себе перелік запитань для поточного контролю відповідно до лекційного матеріалу. Насамперед опрацювати та повторити теоретичний матеріал з теми.

Друга частина - завдання для виконання. Завдання даного типу здобувачі виконують після запитань для поточного контролю, закріплюючи матеріал по темі. Найважливішим елементом під час виконання поданих завдань є робота з методичним посібником «Казкова

розмовляночка за малюнками» (автори: Л. Калуська, О. Чекан). Посібник призначений для реалізації завдань мовленнєво-комунікативного розвитку дітей дошкільного віку засобами казки та використанням для навчання переказуванню малюнків або схем-моделей до змістових текстових блоків.

Запитання для поточного контролю:

1. Що таке спеціальна методика розвитку мовлення?
Назвіть об'єкт і предмет?

2. Назвіть завдання спеціальної методики розвитку мовлення?

3. Проаналізуйте наукові основи спеціальної методики розвитку мовлення?

4. З якими науками пов'язана спеціальна методика розвитку мовлення?

5. Які одиниці мови ви знаєте?

6. Проаналізуйте поняття «логодидактика»?

7. Обґрунтуйте знаки мови та елементи?

8. Які мовні здібності відображаються у системі того, хто говорить?

9. Проаналізуйте поняття «психолінгвістика»?

Завдання для виконання:

1. Обрати будь-яку казку з посібника «Казкова розмовляночка» та скласти фрагмент заняття щодо розвитку мовлення дитини дошкільного віку (4,5,6 роки життя)?

2. Скласти конспект заняття для дітей старшого дошкільного віку на ознайомлення зі звуком (звуками) мови та літерою (за вибором).

3. Дібрати дві вправи для пізнавальних функцій.

Література:

1. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: [підручник] / За ред. А.М. Богуш. – К.: Вища школа, 2007. – 542 с.

2. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 4-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 32 с.

3. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 5-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 32 с.

4. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 6-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 48 с.

Тема 2. Система роботи з формування і розвитку мови дітей із ПМР

Практичне заняття

Мета: вивчити систему роботи з формування і розвитку мовлення дітей із ПМР; вміти застосовувати ефективними методи і прийоми спеціального навчання дітей рідної мови і мовлення; використовувати спеціальні методики навчання різних видів зв'язного мовлення дітей, методики словникової роботи, методики формування граматичної будови мови, методики роботи з художнім

текстом та ілюстративним матеріалом, формування звукової культури мови та навчання грамоти; підтримувати інтерес здобувачів освіти до майбутньої професії, нових засобів навчання.

Обладнання: методичні вказівки, роздатковий матеріал, методичні посібники (автори: Л. Калуська, О. Чекан).

Методичні рекомендації до виконання роботи

Згідно навчальної програми до практичних занять входить тема – «Система роботи з формування і розвитку мови дітей із ПМР».

Користуючись знаннями, отриманими під час лекційних занять, та теоретичними основами даної роботи, виконати:

1. Запитання для поточного контролю

2. Завдання для виконання

Перша частина включає в себе перелік запитань для поточного контролю відповідно до лекційного матеріалу. Насамперед опрацювати та повторити теоретичний матеріал з теми.

Друга частина – завдання для виконання. Завдання даного типу здобувачі виконують після запитань для поточного контролю, закріплюючи матеріал по темі. Найважливішим елементом під час виконання поданих завдань є робота з методичним посібником «Казкова розмовляночка за малюнками» (автори: Л. Калуська, О. Чекан). Посібник призначений для реалізації завдань мовленнєво-комунікативного розвитку дітей дошкільного віку засобами казки та використанням для навчання переказуванню малюнків або схем-моделей до змістових текстових блоків.

Запитання для поточного контролю:

1. Проаналізуйте закономірності засвоєння мови.
2. Назвіть та обґрунтуйте закономірності за Л.П.Федоренко?
3. Назвіть основні завдання спеціального навчання мови та мовлення дітей із ПМР?
4. Що таке принципи навчання?
5. Назвіть та проаналізуйте методичні принципи?
6. Які основні засоби навчання мови та мовлення?
7. Які види занять виділяють на корекційному навчанні мови та мовлення?
8. Проаналізуйте сюжетно-рольові ігри у роботі з дітьми що мають ПМР?

Завдання для виконання:

1. Обрати будь-яку казку з посібника «Казкова розмовляночка» та розробити конспект заняття для дітей із ПМР із навчання мови і мовлення.
2. Оберіть сюжетно-рольові ігри для дітей із ПМ, продемонструйте завдання та мету.
3. Скласти конспект заняття з навчання дітей переказуванню літературного твору (середня чи старша група).

Література:

1. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 4-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 32 с.
2. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 5-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними

малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 32 с.

3. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 6-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 48 с.

4. Марченко І. С. Формування творчого зв'язного мовлення у дошкільників із затримкою психічного розвитку. – К.: КНТ, 2006. – 89 с.

Тема 3. Підготовка дітей до навчання грамоти

Практичне заняття

Мета: вивчити систему роботи з основ підготовки дітей до навчання грамоти; вміти застосовувати ефективні методи змісту підготовки до навчання грамоти, спеціальні методики навчання різних видів зв'язного мовлення дітей, методики словникової роботи, методики формування граматичної будови мови, методики роботи з художнім текстом та ілюстративним матеріалом, формування звукової культури мови та навчання грамоти; підтримувати інтерес здобувачів до майбутньої професії, нових засобів навчання.

Обладнання: методичні вказівки, роздатковий матеріал, методичні посібники (автори: Л. Калуська, О. Чекан).

Методичні рекомендації до виконання роботи

Згідно навчальної програми до практичних занять входить тема – «Підготовка дітей до навчання грамоти».

Користуючись знаннями, отриманими під час лекційних занять, та теоретичними основами даної роботи, виконати:

1. Запитання для поточного контролю

2. Завдання для виконання

Перша частина включає в себе перелік запитань для поточного контролю відповідно до лекційного матеріалу. Насамперед опрацювати та повторити теоретичний матеріал з теми.

Друга частина - завдання для виконання. Завдання даного типу здобувачі виконують після запитань для поточного контролю, закріплюючи матеріал по темі. Найважливішим елементом під час виконання поданих завдань є робота з методичним посібником «Казкова розмовлялочка за малюнками» (автори: Л. Калуська, О. Чекан). Посібник призначений для реалізації завдань мовленнєво – комунікативного розвитку дітей дошкільного віку засобами казки та використанням для навчання переказуванню малюнків або схем-моделей до змістових текстових блоків.

Запитання для поточного контролю:

1. Проаналізуйте теоретичні основи навчання грамоти?

2. Назвіть рівнями якими характеризується процес читання?

3. Яку структуру має процес письма. Обґрунтуйте етапи процесу письма?

4. Проаналізуйте звуковий аналітико-синтетичний метод навчання?

5. Що таке фонематичне сприймання?

6. Як здійснюється аналіз звукового складу ?

7. Що таке фонематичний синтез?

8. Який це нетрадиційний метод навчання грамоти?

9. Визначте основні завдання та зміст підготовки до навчання грамоти?

10. Проаналізуйте підготовку до навчання письма?

Завдання для виконання:

1. Казка «Лев і Миша» (посібник «Казкова розмовляночка»), розробити заняття навчання грамоти із використанням поданої казки.

2. Дібрати вправи з підготовки руки дитини до письма. Виготувити до них відповідні зразки (за вибором).

3. Виготувити зразки дидактичного матеріалу для роботи з ознайомлення дітей старшого дошкільного віку зі звуками й літерами.

Література:

1. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 4-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 32 с.

2. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 5-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 32 с.

3. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 6-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 48 с.

4. Шпак В.П. Формування в майбутніх логопедів готовності до самостійної навчальної діяльності. Імідж сучасного педагога, Корекційно-педагогічна допомога дітям. 2009. № 6-7 (95- 96). С.30-33.

Тема 4. Спеціальна методика розвитку словника

Практичне заняття

Мета: повідомити теоретичні основи методики, підкріплюючи їх конкретним матеріалом, за допомогою якого майбутні вчителі-логопеди зможуть досягти високого науково-методичного рівня омсвітньо-виховної роботи з формування та розвитку рідного мовлення дітей-логопатів; виховувати у здобувачів освіти здібність оперувати відомостями з суміжних із спеціальною методикою розвитку мовлення наук у процесі сприймання та осмислення лекційного матеріалу, самостійного вивчення літератури, під час підготовки до практичних занять та в період проходження педагогічної практики.

Обладнання: методичні вказівки, роздатковий матеріал, методичні посібники (автори: Л. Калуська, О. Чебан).

Методичні рекомендації до виконання роботи

Згідно навчальної програми до практичних занять входить тема – «Спеціальна методика розвитку словника».

Користуючись знаннями, отриманими під час лекційних занять, та теоретичними основами данної роботи, виконати:

1. Запитання для поточного контролю
2. Завдання для виконання

Перша частина включає в себе перелік запитань для поточного контролю відповідно до лекційного матеріалу. Насамперед опрацювати та повторити теоретичний матеріал з теми.

Друга частина – завдання для виконання. Завдання даного типу здобувачі виконують після запитань для поточного контролю, закріплюючи матеріал по темі.

Найважливішим елементом під час виконання поданих завдань є робота з методичним посібником «Казкова розмовлялочка за малюнками» (автори: Л. Калуська, О. Чекан). Посібник призначений для реалізації завдань мовленнєво – комунікативного розвитку дітей дошкільного віку засобами казки та використанням для навчання переказуванню малюнків або схем-моделей до змістових текстових блоків.

Запитання для поточного контролю:

1. Обґрунтуйте поняття «лексика».
2. Продемонструйте обов'язкові властивості слова, котрі виділяють у лінгвістиці?
3. Розгляньте головну особливість слова?
4. Як ви розумієте словосполучення «смісл слова»?
5. Назвіть та проаналізуйте три сторони з'ясування сутності словникової роботи?
6. Яка особливість розвитку словника дітей дошкільного віку?
7. Розкрийте рівні розуміння мовлення?
8. Відобразьте закономірності, що спостерігаються у лінгвістичному аспекті?
9. Обґрунтуйте завдання та принципи словникової роботи ?

Завдання для виконання:

1. Обрати будь-яку казку з посібника «Казкова розмовлялочка» та з її використанням розробити конспект заняття для збагачення словника дітей дошкільного віку (4, 5 або 6 років життя)?
2. Дібрати матеріал з художньої літератури (література за вибором) для збагачення словникового запасу.

3. Дібрати дидактичні ігри для збагачення словника дітей.

Література:

1. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: [підручник] / За ред. А.М. Богуш. – К.: Вища школа, 2007. – 542 с.

2. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 4-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 32 с.

3. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 5-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 32 с.

4. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 6-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 48 с.

5. Логопедія. Підручник: 2-ге видання, перероблене та доповнене / за ред. М.К. Шеремет. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. 672 с.

Тема 5. Спеціальна методика формування граматичної будови мови

Практичне заняття

Мета: володіти знаннями про етапи розвитку мовленнєвої діяльності дитини, про механізми формування умінь та навичок сприймання, розуміння та продукування власних висловлювань; знати теоретичні засади та володіти понятійно-категоріальним апаратом зі спеціальної методики розвитку мовлення у дітей раннього дошкільного віку з порушеннями мовлення, уміти продемонструвати знання і розуміння особливостей та закономірностей навчання й виховання дітей раннього дошкільного віку з порушеннями мовлення.

Обладнання: методичні вказівки, роздатковий матеріал, методичні посібники (автори: Л. Калуська, О. Чекан).

Методичні рекомендації до виконання роботи

Згідно навчальної програми до практичних занять входить тема - «Зміст корекційно-логопедичної роботи з дітьми на першому році життя».

Користуючись знаннями, отриманими під час лекційних занять, та теоретичними основами данної роботи, виконати:

- 1. Запитання для поточного контролю*
- 2. Завдання для виконання*

Перша частина включає в себе перелік запитань для поточного контролю відповідно до лекційного матеріалу. Насамперед опрацювати та повторити теоретичний матеріал з теми.

Друга частина - завдання для виконання. Завдання даного типу здобувачі виконують після запитань для

поточного контролю, закріплюючи матеріал по темі. Найважливішим елементом під час виконання поданих завдань є робота з методичним посібником «Казкова розмовляночка за малюнками» (автори: Л. Калуська, О. Чекан). Посібник призначений для реалізації завдань мовленнєво-комунікативного розвитку дітей дошкільного віку засобами казки та використанням для навчання переказуванню малюнків або схем-моделей до змістових текстових блоків.

Запитання для поточного контролю:

1. Висвітліть питання, - що таке граматики та граматична будова?
2. Розгляньте особливості засвоєння дитиною граматичної системи рідної мови?
3. Обґрунтуйте основні періоди, котрі виділяють у формуванні граматичної будови мови?
4. Назвіть та проаналізуйте основну одиницю мови?
5. Продемонструйте основні етапи А.М. Шахнаровича щодо розвитку предикативності у мовленні дитини.
6. Прослідкуйте - у який період з'являються двослівні речення?
7. Визначте завдання та шляхи формування граматичної будови мови?
8. Назвіть та обґрунтуйте спеціальну методику формування способів словотворення?
9. На основі узагальнення проаналізуйте, як формується словотворення у дошкільників із ПМР?
10. Обґрунтуйте спеціальну методику формування морфологічної сторони мовлення?

Завдання для виконання:

1. Обрати будь-яку казку з посібника «Казкова розмовляночка» та на основі неї розробити конспект заняття для граматичної будови мови.

2. Скласти зразки сюжетних розповідей вихователя з пам'яті: з колективного досвіду «Як ми святкували Новий рік у дитсадку»; з індивідуального досвіду «Про цікавий випадок з життя» для дітей старшого дошкільного віку.

3. Дібрати вправи щодо формування граматичної будови мови.

Література:

1. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 4-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 32 с.

2. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 5-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 32 с.

3. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 6-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 48 с.

4. Логопедія. Підручник: 2-ге видання, перероблене та доповнене / за ред. М.К. Шеремет. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. 672 с.

5. Марченко І. С. Формування творчого зв'язного мовлення у дошкільників із затримкою психічного розвитку. – К.: КНТ, 2006. – 89 с.

Тема 6. Спеціальна методика виховання звукової культури мовлення

Практичне заняття

Мета: пояснити здобувачам освіти зміст поняття звукової культури мовлення; базисну характеристику, методика розвитку слухової уваги, фонематичного слуху, методика діагностування звукової культури мовлення, навчити робити висновки щодо рівня розвитку звукової культури мовлення дітей, розвивати самостійність суджень, педагогічну інтуїцію, виховувати бажання поширювати, вдосконалювати знання необхідні корекційному педагогу, інтерес до обраної професії.

Обладнання: методичні вказівки, роздатковий матеріал, методичні посібники (автори: Л. Калуська, О. Чекан).

Методичні рекомендації до виконання роботи

Згідно навчальної програми до практичних занять входить тема - «Спеціальна методика виховання звукової культури мовлення».

Користуючись знаннями, отриманими під час лекційних занять, та теоретичними основами данної роботи, виконати:

- 1. Запитання для поточного контролю*
- 2. Завдання для виконання*

Перша частина включає в себе перелік запитань для поточного контролю відповідно до лекційного матеріалу. Насамперед опрацювати та повторити теоретичний матеріал з теми.

Друга частина - завдання для виконання. Завдання даного типу здобувачі виконують після запитань для поточного контролю, закріплюючи матеріал по темі.

Найважливішим елементом під час виконання поданих завдань є робота з методичним посібником «Казкова розмовляночка за малюнками» (автори: Л. Калуська, О. Чекан). Посібник призначений для реалізації завдань мовленнєво-комунікативного розвитку дітей дошкільного віку засобами казки та використанням для навчання переказуванню малюнків або схем-моделей до змістових текстових блоків.

Запитання для поточного контролю:

1. Розгляньте особливості звукової культури мовлення.
2. Продемонструйте принципи за якими відбувається розвиток звукової системи.
3. Проаналізуйте особливості оволодіння складової структури слова.
4. Розкрийте зміст спеціальної методики навчання звуковимови.
5. Проаналізуйте психолінгвістичні та онтогенетичні аспекти становлення інтонаційної сторони мовлення.
6. Висвітліть питання щодо принципів звуковимови.
7. Обґрунтуйте спеціальні методики формування інтонаційної сторони мовлення.
8. Назвіть та проаналізуйте етапи формування інтонаційної сторони мовлення.
9. Назвіть та розкрийте зміст етапів роботи щодо ритмізації мовлення?

Завдання для виконання:

1. Користуючись посібником «Казкова розмовляночка» розробіть заняття з навчання звуковимови.
2. На конкретних прикладах доберіть вправи для розвитку ритмізації мовлення.

Література:

1. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 4-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 32 с.

2. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 5-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 32 с.

3. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 6-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 48 с.

4. Шпак В.П. Формування в майбутніх логопедів готовності до самостійної навчальної діяльності. Імідж сучасного педагога, Корекційно-педагогічна допомога дітям. 2009. № 6-7 (95-96). С.30-33.

Тема 7. Спеціальна методика розвитку зв'язного мовлення

Практичне заняття

Мета: *повідомити теоретичні основи методики, підкріплюючи її конкретним матеріалом, за допомогою якого майбутні вчителі-логопеди зможуть досягти високого науково-методичного рівня освітньо-виховної роботи з формування та розвитку рідного мовлення дітей-логопатів; виховувати у здобувачів здібність оперувати відомостями з суміжних із спеціальною методикою*

розвитку мовлення наук в процесі сприймання та осмислення лекційного матеріалу.

Обладнання: методичні вказівки, роздатковий матеріал, методичні посібники (автори: Л. Калуська, О. Чекан).

Методичні рекомендації до виконання роботи

Згідно навчальної програми до практичних занять входить тема - «Спеціальна методика розвитку зв'язного мовлення».

Користуючись знаннями, отриманими під час лекційних занять, та теоретичними основами данної роботи, виконати:

1. Відповідь на контрольні питання

2. Завдання для самостійного опрацювання

Перша частина включає в себе перелік запитань для поточного контролю відповідно до лекційного матеріалу. Насамперед опрацювати та повторити теоретичний матеріал з теми.

Друга частина - завдання для самостійного опрацювання. Завдання даного типу здобувачі виконують після заняття, закріплюючи матеріал по темі. Найважливішим елементом під час самостійного опрацювання є робота з методичним посібником «Казкова розмовляночка за малюнками» (автори: Л. Калуська, О. Чекан) щодо реалізації завдань мовленнєво-комунікативного розвитку дітей дошкільного віку засобами казки та використанням для навчання переказуванню малюнків або схем-моделей до змістових текстових блоків.

Запитання для поточного контролю:

1. Уточніть сутність поняття «зв'язне мовлення». Обґрунтуйте основні завдання зв'язного мовлення.

2. Обґрунтуйте психологічні форми діалогічного мовлення відомі в психології.

3. Охарактеризуйте сутність поняття «монологічне мовлення».

4. Висвітліть питання щодо основних особливостей розвитку зв'язного мовлення у дошкільному віці.

5. Розкрийте зміст питання – у якому віці удосконалюється монологічне мовлення?

6. Розкрийте головне завдання щодо навчання діалогічного мовлення дітей дошкільного віку?

7. Обґрунтуйте, з чим пов'язаний розвиток мовленнєвої комунікації?

8. Проаналізуйте основні завдання логопеда у корекційній роботі.

9. Висвітліть поняття «бесіда» та проаналізуйте види бесід.

Завдання для виконання:

1. На основі казки з посібника «Казкова розмовляночка» скласти конспект заняття з навчанням дітей переказування літературного твору.

2. Скласти конспект бесіди для дітей старшого дошкільного віку на тему «Бесіда про професії батьків».

3. На конкретних прикладах доберіть вправи для розвитку пізнавальних функцій.

Література:

1. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 4-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 32 с.

2. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 5-го року життя

та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 32 с.

3. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 6-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 48 с.

Логопедія. Підручник: 2-ге видання, перероблене та доповнене / за ред. М.К. Шеремет. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. 672 с.

4. Марченко І. С. Формування творчого зв'язного мовлення у дошкільників із затримкою психічного розвитку. – К.: КНТ, 2006. – 89 с.

Тема 8. Спеціальна методика роботи з художньою літературою

Практичне заняття

Мета: озброєння здобувачів теоретичними знаннями і практичними навичками з методики вивчення художньої літератури, отримання уявлень про мовленнєвий розвиток вихованців; визначення напрямів корекційної роботи, принципів процесу навчання та виховання; опанування знаннями про різні форми, методи, засоби навчання; розвиток практичних вмінь, що сприяють засвоєнню художньої літератури як засобу пізнання; навчити здобувачів використовувати навчальний матеріал спираючись на засвоєні теоретичні положення; залучення до діяльності творчого характеру.

Обладнання: методичні вказівки, роздатковий матеріал, методичні посібники (автори: Л. Калуська, О. Чекан).

Методичні рекомендації до виконання роботи

Згідно навчальної програми до практичних занять входить тема - «Ігрові методики на корекційних заняттях із дітьми, що мають ЗНМ».

Користуючись знаннями, отриманими під час лекційних занять, та теоретичними основами данної роботи, виконати:

- 1.Відповідь на контрольні питання*
- 2.Завдання для самостійного опрацювання*

Перша частина включає в себе перелік запитань для поточного контролю відповідно до лекційного матеріалу. Насамперед опрацювати та повторити теоретичний матеріал з теми.

Друга частина - завдання для самостійного опрацювання. Завдання даного типу здобувачі виконують після заняття, закріплюючи матеріал по темі. Найважливішим елементом під час самостійного опрацювання є робота з методичним посібником «Казкова розмовляночка за малюнками» (автори: Л. Калуська, О. Чекан) щодо реалізації завдань мовленнєво-комунікативного розвитку дітей дошкільного віку засобами казки та використанням для навчання переказуванню малюнків або схем-моделей до змістових текстових блоків.

Запитання для поточного контролю:

1. Висвітліть питання - яку роль відіграє художня література у розвитку дитини?
2. Продемонструйте - для чого логопед своїй роботі застосовує казки та іншу художню літературу.

3. Розкрийте суть питання - яку роль відіграють вірші у корекційній роботі?

4. На підставі теоретико-емпіричних досліджень проаналізуйте особливості сприймання художніх творів дітьми.

5. Дайте визначення «естетичне сприймання».

6. Висвітліть питання - яке завдання має художнє читання у роботі із дітьми, що мають ПМР?

7. Розкрийте суть питання, що входить у коло дитячого читання?

8. Обґрунтуйте основні завдання які включає у себе підготовка до читання твору?

9. Розгляньте особливості спеціальної методики заучування віршів на різних вікових етапах.

10. Розгляньте особливості основних засібів формування особистості та пізнавальних функцій дитини.

Завдання для виконання:

1. Обрати будь-яку казку з посібника «Казкова розмовляночка» та виконати завдання за змістом казки.

2. Скласти конспект заняття за допомогою художнього твору з метою формування у дітей позитивних якостей.

3. На конкретних прикладах доберіть вірш з яскравими та конкретними образами. Прочитати інтонаційно.

Література:

1. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: [підручник] / За ред. А.М. Богуш. – К.: Вища школа, 2007. – 542 с.

2. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 4-го року життя

та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 32 с.

3. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 5-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 32 с.

4. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 6-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 48 с.

Тема 9. Спеціальна методика навчання описам, переказу, розповіді та розповідання

Практичне заняття

***Мета:** формування у здобувачів глибокого розуміння лінгводидактичних та психофізіологічних основ навчання рідної мови і розвитку мовлення та оволодіння ефективними методами і прийомами роботи з розвитку мовлення, засвоєння теоретичних основ методики, за допомогою чого здобувачі зможуть досягти високого науково методичного рівня навчальної роботи з формування національно-мовної особистості та розвитку рідного мовлення дітей; формування у здобувачів здатності оперувати науковою інформацією, отриманою в процесі сприймання та осмислення лекційного матеріалу, самостійного вивчення загальної і фахової літератури, під час практичних занять, оволодіння знаннями з методик навчання різних видів зв'язного мовлення, словникової*

роботи, формування звукової культури і граматично правильного мовлення.

Обладнання: методичні вказівки, роздатковий матеріал, методичні посібники (автори: Л. Калуська, О. Чекан).

Методичні рекомендації до виконання роботи

Згідно навчальної програми до практичних занять входить тема - «Спеціальна методика навчання описам, переказу, розповіді та розповідання».

Користуючись знаннями, отриманими під час лекційних занять, та теоретичними основами данної роботи, виконати:

1. Запитання для поточного контролю

2. Завдання для виконання

Перша частина включає в себе перелік запитань для поточного контролю відповідно до лекційного матеріалу. Насамперед опрацювати та повторити теоретичний матеріал з теми.

Друга частина - завдання для виконання. Завдання даного типу здобувачі виконують після запитань для поточного контролю, закріплюючи матеріал по темі. Найважливішим елементом під час виконання поданих завдань є робота з методичним посібником «Казкова розмовлялочка за малюнками» (автори: Л. Калуська, О. Чекан). Посібник призначений для реалізації завдань мовленнєво-комунікативного розвитку дітей дошкільного віку засобами казки та використанням для навчання переказуванню малюнків або схем-моделей до змістових текстових блоків.

Запитання для поточного контролю:

1. Уточніть сутність поняття «опис». Проаналізуйте основні завдання опису.

2. Обґрунтуйте основні засоби формування порівняння для дошкільників.

3. Назвіть та проаналізуйте етапи уміння виділяти ознаки.

4. Обґрунтуйте послідовність навчання опису.

5. Висвітліть питання щодо основних особливостей спеціальної методики навчання опису у дітей з ФФНМ.

6. Уточніть сутність поняття «переказ». Обґрунтуйте особливості спеціальної методики навчання переказу художнього твору.

7. Проаналізуйте основні структурні етапи заняття з переказу.

8. Висвітліть питання щодо основних видів переказів?

9. Розкрийте зміст спеціальної методики в системі формування та розвитку зв'язного мовлення дітей з ПМР.

10. Висвітліть питання щодо основних методичних прийомів у навчанні розглядання картинок?

Завдання для виконання:

1. Користуючись посібником «Казкова розмовляночка» і розробіть конспект заняття для формування та розвитку зв'язного мовлення дітей з ПМР.

2. На конкретних прикладах доберіть декілька сюжетних картинок для дітей.

3. Розробити конспект заняття щодо навчання творчого розповідання.

Література:

1. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 4-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 32 с.

2. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 5-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 32 с.

3. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 6-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 48 с.

4. Логопедія. Підручник: 2-ге видання, перероблене та доповнене / за ред. М.К. Шеремет. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. 672 с.

5. Пінчук Ю. Модель професійної компетентності вчителя-логопеда. *Дефектологія*. 2007. №2. С. 14-18.

Тема 10. Ознайомлення з поняттям «слово», зі словесним складом речення, формування складового складу та аналізу слова

Практичне заняття

Мета: *формування на основі глибоких теоретичних знань здобувачів освіти практично-методичних умінь, необхідних для корекційних підходів щодо навчання поняття слово, розвитку його професійної самостійності, інтересу до творчої педагогічної діяльності.*

Обладнання: методичні вказівки, роздатковий матеріал, методичні посібники (автори: Л. Калуська, О. Чекан).

Методичні рекомендації до виконання роботи

Згідно навчальної програми до практичних занять входить тема - «Ознайомлення з поняттям «слово», зі словесним складом речення, формування складового складу та аналізу слова».

Користуючись знаннями, отриманими під час лекційних занять, та теоретичними основами данної роботи, виконати:

1. Запитання для поточного контролю

2. Завдання для виконання

Перша частина включає в себе перелік запитань для поточного контролю відповідно до лекційного матеріалу. Насамперед опрацювати та повторити теоретичний матеріал з теми.

Друга частина - завдання для виконання. Завдання даного типу здобувачі виконують після запитань для поточного контролю, закріплюючи матеріал по темі. Найважливішим елементом під час виконання поданих завдань є робота з методичним посібником «Казкова розмовляночка за малюнками» (автори: Л. Калуська, О. Чекан). Посібник призначений для реалізації завдань мовленнєво-комунікативного розвитку дітей дошкільного віку засобами казки та використанням для навчання переказуванню малюнків або схем-моделей до змістових текстових блоків.

Запитання для поточного контролю:

1. Уточніть сутність поняття «слово». Обґрунтуйте основні ознаки слова.

2. Висвітліть питання щодо основних методів навчання слова.

3. Уточніть сутність поняття «речення». Обґрунтуйте будову речення.

4. Проаналізуйте основні етапи вивчення слова і речення в процесі навчання.

5. Розкрийте поняття «графічна модель речення».

6. На підставі теоретичного дослідження проаналізуйте особливості спеціальної методики формування складового складу слова.

7. Розгляньте особливості етапів в корекційній роботі з подолання порушення складової структури.

8. Розкрийте зміст питання, що враховується для опрацювання слів різної складової структури.

9. Проаналізуйте порядок відпрацювання слів із різними типами складової структури рекомендований Є.С.Большаковою.

10. Обґрунтуйте особливості спеціальної методики формування звукового аналізу слова.

Завдання для виконання:

1. Казка «Ледар і Сонце» (посібник «Казкова розмовляночка»). Розробити конспект заняття для звуко-буквенного аналізу слова.

2. На конкретних прикладах доберіть декілька сюжетних та предметних картинок для розбору речення та слова.

Література:

1. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: [підручник] / За ред. А.М. Богуш. – К.: Вища школа, 2007. – 542 с.

2. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 4-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 32 с.

3. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 5-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 32 с.

4. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 6-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 48 с.

5. Логопедія. Підручник: 2-ге видання, перероблене та доповнене / за ред. М.К. Шеремет. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. 672 с.

Критерії оцінювання

Поточний контроль проводиться науково-педагогічними працівниками на всіх видах аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між науково-педагогічними працівниками та здобувачами у процесі навчання, забезпечення управління навчальною мотивацією здобувачів. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як науково-педагогічним працівником для коригування методів і засобів навчання, так і здобувачами для планування самостійної роботи. Поточний контроль може проводитися у різних формах, які є найбільш відповідними до навчального матеріалу, що оцінюється таким чином: усне опитування, тестовий або письмовий експрес-контроль на практичних заняттях та лекціях, колоквиум, виступ здобувача із доповіддю або повідомленням, участь у обговоренні питань на практичних заняттях, комп'ютерне тестування тощо. Форми проведення поточного контролю та критерії оцінки рівня знань визначаються кафедрою. Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення поточної оцінки, при проведенні заліку і враховуються науково-педагогічним працівником при визначенні підсумкової оцінки з даної дисципліни.

Методи поточного контролю – це оцінювання навчальних досягнень здобувача протягом навчального семестру за національною чотирибальною шкалою усіх видів аудиторної роботи (практичні заняття, самостійна робота). Поточний контроль відображає поточні навчальні досягнення здобувача в освоєнні програмного матеріалу дисципліни і спрямований на необхідне корегування самостійної роботи здобувача. Сюди входить: методи

усного контролю – бесіда, розповідь здобувача, роз'яснення. Основою усного контролю слугує монологічна відповідь здобувача (у підсумковому контролі це більш повний, системний виклад) або запитально-відповідна форма – бесіда, у якій викладач ставить запитання і чекає відповіді здобувача. Усний контроль, як поточний, проводиться на кожному занятті в індивідуальній, фронтальній або комбінованій формі, можуть застосовуватися дидактичні картки, ігри, технічні засоби.

Поточний контроль здійснюється викладачами, які ведуть лекційні та практичні заняття. Викладач розробляє чіткі критерії оцінювання всіх видів навчальної роботи у комплексному контролі знань, доводить їх до відома здобувачів на початку модулю.

Поточний контроль основної частини матеріалу дисципліни рекомендується завершувати не пізніше передостаннього навчального тижня семестру.

Форми та порядок оцінювання знань аудиторної роботи здобувачів пропонує викладач-лектор (керівник курсу) за участю викладачів, які ведуть практичні заняття. Поточна аудиторна діяльність здобувача оцінюється за чотирибальною (національною) шкалою.

Поточний контроль аудиторної роботи рекомендується здійснювати за такими критеріями:

Тест (тест досягнень, тематичне тестування) – це набір стандартизованих завдань з визначеного матеріалу, який встановлює ступінь засвоєння його здобувачами. Перевага тестів у їх об'єктивності, тобто незалежності перевірки та оцінки знань від викладача.

Критерії оцінювання тестових завдань є:

«Відмінно» - 100% - 90% вірних відповідей

«Добре» - 89% - 75% вірних відповідей

«Задовільно» - 74% - 60% вірних відповідей

«Незадовільно» - до 60% вірних відповідей

Методи письмового контролю - забезпечують глибоку і всебічну перевірку засвоєння. У письмовій роботі здобувачеві необхідно показати і теоретичні знання, і вміння застосовувати їх для розв'язування конкретних задач, психологічних ситуацій.

Критерії оцінювання письмової роботи здобувачів є:

«Відмінно» - виставляється за повну, правильну і обгрунтовану відповідь в письмовій формі. Здобувач вищої освіти оволодів понятійним апаратом, уміє конкретизувати теоретичні положення, виділяє суттєве в навчальному матеріалі, відповідає логічно, послідовно, уміє впевнено використовувати засвоєні способи дій в нових ситуаціях, типових, варіативних чи нестандартних.

«Добре» - показник хорошої успішності, її виставляють за правильну обгрунтовану відповідь, з якої видно, що здобувач розуміє теоретичний матеріал і володіє навиками і вміннями самостійної навчально-пізнавальної діяльності, допускаючи при цьому деякі несуттєві неточності під час виконання письмової роботи.

«Задовільно» - показник задовільної успішності. Вона свідчить про те, що знання мають розрізнений, фрагментарний характер, що здобувач здатний відтворити певну суму фактичних знань (іноді не усвідомлюючи в цілому їх глибини, узагальненості) і використовує засвоєні способи дій в нестандартних умовах за зразком.

«Незадовільно» - виставляється за неправильну відповідь, яка не відповідає змісту вивченого матеріалу і свідчить про нерозуміння його основних положень. В письмових відповідях мають місце грубі помилки.

Методи усного контролю – бесіда, розповідь здобувача, роз'яснення. Основою усного контролю слугує

монологічна відповідь здобувача (у підсумковому контролі це більш повний, системний виклад) або запитально-відповідальна форма – бесіда. Усний контроль, як поточний, проводиться на кожному занятті в індивідуальній, фронтальній або комбінованій формі, можуть застосовуватися дидактичні картки, ігри, технічні засоби.

Виконання практичних робіт: ситуаційна рольова гра, імітація, що визначає рівень його знань, умінь з предмету, і ставлення до навчання, ступінь його пізнавальної активності, свідомості, і вміння мислити, розв'язувати самостійно різноманітні завдання. Для практичних занять залежно від обсягу дисципліни, кількості аудиторних годин, відведених на цей вид роботи, кількості питань з тем занять, виходячи з обґрунтованих фізіологічних норм навчального навантаження здобувача, викладачем для кожного здобувача встановлюється обов'язковий мінімум виступів на практичних заняттях у семестрі і мінімальна кількість виступів з обговореннями поставлених питань (участь у дискусіях); виконання в повному обсязі аудиторної роботи, обов'язкових завдань СРС.

Критерії оцінювання здобувача на практичних заняттях:

«Відмінно» - прояв декількох видів активності на занятті: виступ із повідомленням, відповіді на запитання викладача, участь у дискусіях та обговоренні матеріалу тощо.

«Добре» - прояв двох видів активності на занятті: виступ із повідомленням, відповіді на запитання викладача, участь у дискусіях та обговоренні матеріалу з допущенням певних недоліків чи неточностей.

«Задовільно» - прояв одного виду активності на занятті: відповідь на запитання викладача неповна та не чітка, участь у дискусіях та обговоренні матеріалу малоактивна, ініційована викладачем.

Пасивна присутність на занятті не оцінюється.

Здобувач вищої освіти, який не з'явився на заняття (з поважних причин, підтверджених документально), а отже, не мав поточних оцінок, має право повторно пройти поточний контроль під час консультацій. На консультаціях здобувач може відпрацювати пропущені практичні заняття, захистити реферати, а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.

Розподіл вагових коефіцієнтів оцінювання навчальної дисципліни

<i>Модульний контроль</i>		СЕМЕСТРОВИЙ КОНТРОЛЬ – ЕКЗАМЕН
АУДИТОРНА ТА САМОСТІЙНА РОБОТА (в т.ч. ІРС)*		
ЗМ1 – ЗМ2		
Лекційні, практичні, лабораторні заняття	Контрольний захід (контрольна робота, тестування, колоквіум тощо)	оцінка за національного шкалою
T1-T11	T1-T11	
середнєарифметичне оцінок за національного шкалою	оцінка за національного шкалою	оцінка за національного шкалою
$k_1=0,2$	$k_2=0,4$	$k_3=0,4$

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Інтервальна шкала	Оцінка в балах за шкалою ECTS	Оцінка ECTS	Рівень компетентності	Оцінка за національного шкалою
				для екзамену
4,51-5,00	90 – 100	A	Високий (творчий)	відмінно
4,01-4,50	82-89	B	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре
3,51-4,00	75-81	C		
3,16-3,50	69-74	D	Середній (репродуктивний)	задовільно
2-51-3,15	60-68	E		
1,51-2,50	35-59	FX	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно з можливістю повторного складання
0,00-1,50	0-34	F		незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література Базова

5. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення. – Львів: Світ, 1990. – С. 11-12.

6. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: [підручник] / За ред. А.М. Богуш. – К.: Вища школа, 2007. – 542 с.

7. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 4-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 32 с.

8. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 5-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 32 с.

9. Калуська, Л. Казкова розмовляночка за малюнками : посібник для роботи з дітьми 6-го року життя та дітьми з особливими освітніми потребами за опорними малюнками / Л. Калуська, О. Чекан. – Тернопіль : Мандрівець, 2020. – 48 с.

10. Логопедія. Підручник: 2-ге видання, перероблене та доповнене / за ред. М.К. Шеремет. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. 672 с.

11. Марченко І. С. Формування творчого зв'язного мовлення у дошкільників із затримкою психічного розвитку. – К.: КНТ, 2006. – 89 с.

12. Пінчук Ю. Модель професійної компетентності вчителя-логопеда. *Дефектологія*. 2007. №2. С. 14-18.

13. Собонович Є.Ф. Методика виявлення мовленнєвих порушень у дітей і діагностика їх готовності до шкільного навчання. – К., 1998.

14. Шпак В.П. Формування в майбутніх логопедів готовності до самостійної навчальної діяльності. Імідж сучасного педагога, Корекційно-педагогічна допомога дітям. 2009. № 6-7 (95- 96). С.30-33.

Допоміжна

15. Вступ до спеціальності : опорний конспект лекцій у схемах і таблицях для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спец. 016.01"Спеціальна освіта. Логопедія". Ч.ІІ /

укладачі: О.І. Чекан, Х.В.Барна, О.М.Кас'яненко. - Мукачєво : МДУ, 2022. - 55 с. - [+електронний ресурс].

16. Вступ до спеціальності : опорний конспект лекцій у схемах і таблицях для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спец. 016.01"Спеціальна освіта. Логопедія". Ч.ІІ / укладачі: О.І. Чекан - Мукачєво : МДУ, 2022. - 59 с. - [+електронний ресурс].

17. Гаврилов О. В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2009. 308 с.

18. Колишкін О. Вступ до спеціальності «Корекційна освіта»: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2013. 392 с.

19. Маленькі сходинки: програма раннього втручання для дітей із затримкою розвитку. / [Пітерсі М., Трелоар Р., Кейнс С. та ін.]; пер. з англ.; наук. редактори укр. видання: Т.І.Поніманська, А.А.Колупаєва. – Рівне: РДГУ, 2006. (у 8 кн.).

20. Марченко І. С. Спеціальна методика початкового навчання української мови. Навчально-методичний посібник. - К: ВД «Слово», 2010. - 285 с.

21. Марченко І.С. Спеціальна методика початкового навчання української мови (логопедична робота з корекції порушень мовлення у дошкільників)

22. Матвєєва М.П. Корекційна робота в системі освіти дітей з вадами розумового розвитку : навчально-методичний посібник / М.П. Матвєєва, С.П. Миронова. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський державний університет, 2005. – 164 с.

23. Миронова С.П. Підготовка вчителів до корекційної роботи в системі освіти дітей з вадами інтелекту : монографія / С.П. Миронова. - Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2007. – 304 с.

24. Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку. Київ. 2008. 24 с.

25. Рєвуцька О. Розвиток вчення про мовленнєві порушення та їх подолання. Імідж сучасного педагога. Корекційно-педагогічна допомога дітям. 2009. № 6-7 (95-96). С. 80 - 82.

26. Сак Т, В. Особливості узагальнення у дітей із затримкою психічного розвитку. *Дефектологія*. 1999. № 2. 33-36.

27. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка : підручник / В.М. Синьов. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – Частина I : Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). – 238 с.

28. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка : підручник / В.М. Синьов. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. – Частина 2 : Навчання і виховання дітей. – 224 с. Аксьонова Л.В. Цікаві розвивальні і рухливі ігри для всієї родини. / Аксьонова Л.В. – Донецьк: БАО, 2008. – 368с.

29. Скрипник Т.В. Феноменологія аутизму. Київ: Видагництво «Фенікс», 2010. 388 с.

30. Собонович Є.Ф. Концепція стандарту спеціальної освіти дошкільного віку з порушеннями мовленнєвого розвитку. *Дефектологія*. 2002. №1. С. 2-7.

31. Фіцула М.М. Вступ до педагогічної професії: навч пос. для студ. вищих пед. закладів освіти, 2-ге вид. Тернопіль Навчальна книга- Богдан, 2003. 136 с.

32. Шеремет М. К., Сергєєва І.В. Формування усного зв'язного висловлювання у дітей з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення. Педагогіка та методика спеціальні: зб. наук. ст. НПУ ім. М.П. Драгоманова. Київ, 2001. Вип. 2. С. 100 – 106.

33. Шеремет М.К. Проблеми та перспективи спеціальної освіти. Зб. наук, праць Кам'янець-Подільського державного університету: Серія «Соціально-педагогічна». Випуск VII. Кам'янець-Подільський: ПП Мошинський В.С. 2007. 420 с.

Інформаційні ресурси

<http://textbooks.net.ua/content/view/6057/49/>

http://pidruchniki.ws/10470406/pedagogika/innovatsiyini_tehnologiyi_metodi_navchannya

<http://www.hi-techexpo.com/>

<http://ua.textreferat.com/referat-12401.html>

<http://www.osvitaodessa.org/?mod=fullNews&id=82&archive>

Навчально-методичне видання

Спеціальна методика розвитку мовлення
Практикум для здобувачів першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти
спеціальності 016 Спеціальна освіта

Укладач: *О.І. Чекан*

Тираж 10 пр.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і
розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 6984 від
20.11.2019 р.

Редакційно-видавничий відділ МДУ
89600 м.Мукачево
Вул.Ужгородська. 26

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>